

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง “การเขียนย่อความ”
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง บทฝึกอ่านกับเรื่องเล่า
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง เล่าขานเรื่องราว
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ความหมายของการย่อความ

การย่อความ คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่ได้จากการอ่านหรือการฟังมาเขียนใหม่โดยใช้ภาษาของเราเอง เพื่อถ่ายทอดให้เข้าใจง่ายและสะดวกที่จะนำไปใช้ประโยชน์

ประเภทของการย่อความ

๑. การย่อบทความที่เป็นร้อยแก้ว
๒. การย่อบทความที่เป็นร้อยกรอง

วิธีการย่อความ ส่วนที่เป็นเนื้อหา

๑. อ่านบทความที่จะย่อทั้งเรื่องให้เข้าใจโดยตลอด
๒. พยายามจับความคิดของผู้เขียนว่า ต้องการเสนอเรื่องใดเป็นสำคัญ
๓. จับใจความสำคัญของเรื่อง
๔. นำใจความทั้งหมดที่จับได้มาเรียบเรียงใหม่

หลักในการย่อความ

๑. เรียบเรียงใหม่โดยใช้สำนวนภาษาของผู้ย่อเอง
๒. คำที่ยากและยาวให้เปลี่ยนใช้คำธรรมดาที่เข้าใจง่าย
๓. ให้เปลี่ยนสรรพนามบุรุษที่ ๑ และ ๒ เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๓ โดยอาจเอ่ยชื่อแทนสรรพนามบุรุษที่ ๓
๔. ถ้าเป็นบทสนทนาต้องเปลี่ยนเป็นแบบเรื่องเล่า และไม่ควรมีเครื่องหมายคำพูด หรือเครื่องหมายใดๆ
๕. ถ้าเป็นร้อยกรองต้องเปลี่ยนเป็นภาษาธรรมดา
๖. ย่อจดหมายต้องใช้ข้อความบอกเล่า โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ ๓ ทั้งหมด
๗. ถ้ามีคำราชาศัพท์ และใจความสำคัญต้องใช้ราชาศัพท์ ให้คงราชาศัพท์นั้นไว้
๘. เนื้อความที่ย่อแล้วไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับของเรื่องเดิม แต่ให้คำนึงถึงการที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายที่สุด และได้ใจความดีที่สุด
๙. ไม่มีชื่อเรื่องต้องตั้งชื่อเรื่องด้วย
๑๐. เขียนให้ถูกต้องตามแบบของการย่อความ

ส่วนประกอบของการย่อความ

ย่อความมีส่วนประกอบสำคัญ ๒ ส่วน คือ

๑. ตอนนำเรื่อง หรือส่วนนำของการย่อความ
๒. ใจความที่ย่อแล้ว

ตัวอย่างส่วนประกอบของการย่อความที่เป็นนิทาน

นิทานเรื่อง.....ของ.....จาก.....

ส่วนที่ ๑ ความว่า

(ใจความที่ย่อแล้ว).....

ส่วนที่ ๒

ประโยชน์ของการย่อความ

๑. มีประโยชน์ในการบันทึก เช่น บันทึกการประชุมกลุ่มต่าง ๆ ทำให้ผู้อื่นได้ทราบสาระสำคัญในการประชุมครั้งนั้น ๆ
๒. มีประโยชน์ในการช่วยเตือนความจำ เช่น จดย่อคำอธิบายของครู จดย่อความรู้จากการฟังและการอ่าน ทำให้ไม่ต้องอ่านทวนซ้ำห้เล็ม
๓. มีประโยชน์ในการนำไปใช้ เช่น การตอบข้อสอบแบบอัตนัย การเล่าเรื่องย่อให้ผู้อื่นฟังสรุปอย่างสั้น ๆ ได้ว่า “สะดวกต่อการบันทึก จดจำ และนำไปใช้”

ตัวอย่างย่อความ เรื่อง พ่อค้า ๒ คน

พ่อค้าคนหนึ่ง มีความจำเป็นต้องเดินทางไปค้าขายยังแดนไกล เขามีความเป็นห่วงในทรัพย์สินและบ้านเรือนของเขาเป็นอันมาก แต่ก็จำเป็นที่จะต้องไป เขามีเพื่อนบ้านเรือนเคียงอยู่คนหนึ่งซึ่งได้คบกันมาเป็นเวลานาน เพราะมีฐานะเป็นพ่อค้าเช่นเดียวกันกับเขาในครั้งนี้นี้เนื่องจากเขาจะเดินทางเป็นเวลานานมาก จึงคิดว่าควรจะฝากของมีค่าของเขาไว้เสียกับเพื่อนบ้านเพื่อจะได้เป็นที่ปลอดภัยจากการถูกขโมย คิดดังนั้นแล้ว เขาก็นำเงินแท่งหนักถึงหนึ่งร้อยกิโลกรัม บรรจุใส่ถุงผ้าอย่างดีนำไปฝากเพื่อนบ้านตามที่คิดไว้ แล้วก็ออกเดินทางไปค้าขายตามความตั้งใจเดิม

หลังจากวันเดินทางหนึ่งเดือนพอดี พ่อค้าผู้นั้นก็ได้กลับมาถึงบ้านเดิม เขารีบตรงไปหาเพื่อนบ้าน และออกปากขอเงินแท่งที่เขาได้ฝากไว้ เพื่อนบ้านเขาร้องว่า “เงินทองเพื่อนนะหรือ? อนิจจา... เราเสียใจจริงๆ ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรกันดี หนูมันกินเสียจนหมดแล้วซี เราคิดว่าคนของเรามากมาย เพราะไม่ค่อยระวังรักษาทรัพย์สินที่เพื่อนนำมาฝากไว้ แต่ก็นั่นแหละอะไรจะเกิดขึ้นกับใครก็ได้ทุกเวลาไม่ใช่หรือ?” พ่อค้าผู้นั้นแม้จะรู้สึกประหลาดใจเต็มทีแต่ก็ทำเป็นเชื่อ เชื่อถือในเรื่องโกหกที่เขาจับฟังจากเพื่อนบ้าน แต่ในใจของเขานั้นครุ่นคิดหาอุบายที่จะนำเงินแท่งทั้งหมดของเขาคืนมาให้ได้

หลายวันต่อมาพ่อค้าผู้นั้นบังเอิญได้พบกับบุตรชายอายุประมาณ ๑๐ ขวบ ของเพื่อนบ้านซึ่งโกงเงินของเขาไป จึงได้พาตัวเด็กไปซ่อนไว้ที่บ้านของเขาเองโดยไม่มีใครรู้เห็น แล้วตัวเขาเองก็ออกไปเชิญเพื่อนบ้านคนนั้นให้ไปรับประทานอาหารเย็นร่วมกับเขา แต่ชายพ่อค้าพ่อของเด็กก็รีบบอกว่า “ขอโทษด้วยเถิด ขอให้ฉันได้ขอโทษในการที่ต้องปฏิเสธความใจดีของเพื่อนในครั้งนี้นี้สักครั้งเถิด” ชายเพื่อนบ้านกล่าวด้วยน้ำตานองหน้า ส่วนพ่อค้าแกล้งทำหน้าที่ช่างอย่างไม่เข้าใจ ชายเพื่อนบ้านจึงเล่าให้ฟังต่อไปว่า “ฉันเห็นจะหมดความสุขไปชั่วชีวิตนี้เสียแล้ว ฉันมีลูกเพียงคนเดียวเท่านั้นเอง ฉันรักเขายิ่งกว่าตัวฉันเองเสียอีก แต่ว่าโอ้เอ๋ย! อนิจจา... ฉันคงไม่เห็นหน้าเขาอีกแล้ว เขาหายไปไม่รู้ว่าใครมาลักพาเขาไปเสียแล้ว” กล่าวจบเพื่อนบ้านของพ่อค้าก็ปล่อยโฮออกมาอีกโดยไม่ละอายนเลยแม้สักนิด เมื่อเห็นดังนั้นพ่อค้าจึงเอ่ยขึ้นว่า

“ก็เรื่องนี้แหละที่เราชวนเพื่อนมากินอาหารเย็นด้วยกัน เพื่อจะได้ปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรดี เพราะเมื่อวานนี้ตอนตะวันตกดิน เราได้เห็นนกเค้าแมวตัวหนึ่งตกลงมาโฉบเอาลูกชายของท่านบินหายไปไหน? เราช่วยเขาไว้ไม่ทัน เพราะมันมีตมองไม่เห็นถนัดว่า นกตัวนั้นมันพาลูกชายของเพื่อนบินไปทางไหน?”

ชายผู้เป็นพ่อของเด็กที่หายไปพูดขึ้นว่า “เพื่อนจะให้เราเชื่อได้อย่างไรกัน? นกเค้าแมวตัวเล็กชนิดเดียวเท่านั้นเองจะสามารถโฉบเอาลูกของเราซึ่งมีน้ำหนักมากมายอย่างนั้นไปในอากาศได้อย่างไรกัน? เพื่อนเอาเรื่องอะไรมาเล่าให้เราฟังกันนี้? ความจริงแล้วลูกเราน่าจะเป็นฝ่ายที่จับนกเค้าแมวตัวนั้นมาขังไว้มากกว่า ที่จะถูกมันโฉบแล้วพาหายไปไหนในอากาศอย่างที่เพื่อนบอกให้ฟัง” ชายพ่อค้าตอบว่า “อันนี้เราก็ไม่รู้จะบอกเพื่อนอย่างไรดี แต่มันก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ เพราะเราก็ได้เห็นมากับตาของเราเอง แต่ก็รู้สึกว่ามันน่าสงสัยอะไร เพราะมันน่าจะเป็นไปได้ที่นกเค้าแมวตัวเล็กๆ โฉบเอาลูกของเพื่อนไปได้ เพราะหนูตัวเล็กๆ ก็ยังสามารถกินเงินแท่งซึ่งมีน้ำหนักตั้งร้อยกิโลไปได้อย่างสบาย ๆ นี่นา” พ่อของเด็กเริ่มเข้าใจว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร จึงได้รับวิ่งกลับไปที่บ้านนำเอาเงินแท่งทั้งหมดมาคืนให้พ่อค้าไป แล้วเขาก็รับตัวลูกชายคืนไป

“นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า อุบายของเราอาจทำลายตัวเราเองได้เช่นเดียวกัน”

(คัดจากนิทานอีสป รวบรวมโดย วิณณา หน้า ๗๖ - ๘๐)

เมื่ออ่านแล้วอาจพิจารณาได้ดังนี้

ย่อหน้าที่ ๑

ประโยคใจความสำคัญ

พ่อค้าคนหนึ่งต้องเดินทางไปค้าขายแดนไกล เขาจึงเอาเงินแห่งหนึ่ง ร้อยยี่โลกรั่มไปฝากเพื่อน

ประโยคผลความที่เด่น

เพื่อนอยู่บ้านใกล้กัน สนทนสมกันมานาน

ย่อหน้าที่ ๒

ประโยคใจความสำคัญ

๑. หนึ่งเดือนต่อมาเขากลับบ้านและไปทวงเงินแห่งคืน เพื่อนไม่มีจะคืน

๒. พ่อค้าทำเป็นเชื่อคำพูด และคิดอุบายในใจ

ประโยคผลความที่เด่น

๑. เพื่อนบอกว่าหนูกัดกินเงินหมดแล้ว สุดวิสัยที่จะช่วยได้

๒. พ่อค้าคิดอุบายที่จะเอาเงินคืนมา

ย่อหน้าที่ ๓

ประโยคใจความสำคัญ

๑. หลายวันต่อมาพ่อค้าจับลูกเพื่อนไปขังไว้

๒. พ่อค้าไปเชิญเพื่อนมารับประทานอาหารด้วยกัน

๓. เพื่อนปฏิเสธ

๔. พ่อค้าบอกว่าเห็นนกเค้าแมวคาบลูกชายเพื่อนไป

ประโยคผลความที่เด่น

๑. พ่อค้าพบลูกเพื่อนโดยบังเอิญจึงจับไปขังไว้

๒. เพื่อนกำลังเศร้าโศกที่ลูกหายไป

ย่อหน้าที่ ๔

ประโยคใจความสำคัญ

๑. เพื่อนไม่เชื่อพ่อค้า

๒. พ่อค้าบอกว่าเห็นมากับตา

ประโยคผลความที่เด่น

๑. เพื่อนไม่เชื่อว่านกเค้าแมวจะคาบลูกชายได้

๒. พ่อค้าเปรียบเทียบกับหนูตัวเล็ก ๆ ยังกินเงินแห่งได้

ย่อความได้ ดังนี้

นิทานเรื่องพ่อค้าสองคน ของอีสป จากหนังสือนิทานอีสป รวบรวมโดยวิณณา หน้า ๗๖- ๘๐ ความว่า

พ่อค้าคนหนึ่งต้องเดินทางไปค้าขายยังแดนไกล เขาจึงเอาเงินแห่งหนึ่งร้อยยี่โลกรั่มไปฝากไว้กับเพื่อนพ่อค้าซึ่งอยู่บ้านใกล้กันและสนทนสมกันมานาน หลังจากนั้นหนึ่งเดือนเขากลับมาแล้วรีบไปหาเพื่อนเพื่อรับเงินแห่งที่ฝากไว้คืน เพื่อนบ้านบอกว่าหนูกัดกินเงินของเขาหมดแล้ว สุดวิสัยที่จะช่วยได้ พ่อค้าทราบบว่าเพื่อนของเขาพูดเท็จจึงคิดอุบายที่จะเอาเงินคืนมา หลายวันต่อมาเขาได้พาบุตรชายของเพื่อนไปซ่อนไว้ที่บ้านของเขา แล้วไปเชิญเพื่อนบ้านให้มารับประทานอาหารกับเขา เพื่อนบ้านปฏิเสธเพราะกำลังมีความทุกข์ที่ลูกชายหายไป พ่อค้าจึงบอกว่าเขาเห็นนกเค้าแมวคาบลูกชายของเพื่อนไป แต่เขาช่วยไว้ไม่ทัน เพื่อนของเขาไม่เชื่อว่านกเค้าแมวคาบลูกชายเขาได้ พ่อค้าบอกว่าไม่น่าแปลกใจเลยเพราะหนูตัวเล็กยังกัดกินเงินแห่งได้ เพื่อนเขาจึงเข้าใจและรีบวิ่งกลับไปบ้านนำเงินแห่งทั้งหมดมาคืน และรับตัวลูกชายของตนกลับ